

Interview met mevr. Bos-Eriks (1926). Interview afgenomen de dato 12 juni 2017 ten huize van mevrouw Bos-Eriks te Leeuwarden.

Kader: het Oral History project 'Sprekend Humanisme'.

Opdrachtgever: Het Humanistisch Historisch Centrum in samenwerking met het Humanistisch Verbond.

Uitvoerende: Het Humanistisch Historisch Centrum.

Doelgroep: mensen die in de periode vanaf de oprichting van het Humanistisch Verbond (1946) tot tien jaar erna (1956) lid zijn geworden van het Verbond en van een lokale HV gemeenschap.

Doel: inzicht te krijgen wat het lidmaatschap van een lokale HV gemeenschap inhield. Voorts inzicht krijgen in wat humanistische waarden zijn voor deze groep respondenten uit de begintijd van het Verbond.

Soort interview: levensloopinterview.

Interviewer: Roy Jansen (HHC).

Onderwerpen:

Vader was buitenkerkelijk, moeder doopsgezind, Buitenkerkelijk opgevoed, Petten, overgrootvader burgemeester van Petten, Dorus Rijkersmedaille, grootvader melkveehouder, directeur van de coöperatieve zuivelfabriek in Grijpskerk, Friese Coöperatie Frico, in Leeuwarden, mevr. Bos is in Keulen geboren in 1926, vader werkte van 1926 – 1933 in Keulen als agent voor Frico, mevr. is in Alkmaar opgegroeid, vader politiek actief als lid van de E.D.D. (Eenheid Door Democratie), Openbaar Onderwijs, haar man was scheikundige en hoofd van het laboratorium van Honig te Nijmegen, in het verzet, joodse onderduikers, vader ondergedoken, na de oorlog kweekschool te Alkmaar en onderwijzeres geworden, in 1948 getrouwd en naar Nijmegen gegaan, HV Nijmegen, haar man was ook vrijmetselaar te Nijmegen, Cees Schonk, geestelijk raadswerk in werkkampen, huiskamerbijeenkomsten, gespreksgroepen, man werd in 1967 Directeur van de Keuringsdienst van Waren te Leeuwarden, het echtpaar was ook lid van Humanitas, man was lid van de bouwcommissie van het humanistisch bejaardenhuis Leeuwarden, voorzitter van Humanitas Leeuwarden en het voorzitter bejaardenhuis, ruzie met het Humanistisch verbond, mevr. heeft de telefonische hulpdienst Leeuwarden mede opgericht, kerstkoortje, De verbintenis met de gemeenschap (Leeuwarden) is weggeëbd, openbare school, humanistische opvoeding, Ida Meeuwesen.

Dank u wel mevrouw Bos dat u mij hebt willen ontvangen hier in 't Friese. Het is vandaag eh... 12 juni 2017 en wij nemen dit interview af in het kader van 't project 'Sprekend Humanisme' waarin we de eerste leden van 't H.V. graag willen vragen over hun of haar wederwaardigheden. De interviewer van dienst is vandaag opnieuw Roy Jansen.

I: #00:00:38-9# En eh de eerste vraag die ik altijd stel: Kunt u ons iets vertellen over het nest waaruit u komt? De achtergrond van uw familie?

B: #00:00:46-1# Goed, ja. Nou, ik kom uit een zeer buiten chr/ buitenkerkelijk nest.

I: #00:00:52-5# Ja.

B: #00:00:52-7# Eh ...mijn vader was helemaal buitenkerkelijk. Mijn moeder was van oorsprong Doopsgezind. En dat is ook al een vrij ruime kerk/ vrij ruim kerkgenootschap, voor ik we/ voor zover ik weet. Maar z/ eh zolang ik haar ken, eh ging ze nooit naar de kerk. Enne in de oorlog is er 'es een keer een dominee op bezoek geweest en toen ie wegging zei ze: " Ja, wat moet ik hier mee? Ik, ik heb er niks mee. Wat moet ik met die man" Ze kende hem ook niet. Dus eh ze had er eigenlijk ook niks meer mee.

I: #00:01:34-0# Nee, nee.

B: #00:01:34-0# En mijn vader komt in zoverre uit een zeer buitenkerkelijk nest, dat zijn, zijn, zijn grootvader was al buitenkerkelijk geworden. Dat was dus in eh....'t de laatste helft van de

I: #00:01:48-5# 19e?

B: #00:01:52-9# 19e Eeuw.

I: #00:01:56-1# Ja.

B: #00:01:56-1# Eh.... Hoe kwam dat? Ik heb eh.... nog niet eens zo vreselijk lang geleden wat daar eh, eh.....gehoord wat daar de reden voor was. Hij was namelijk eh boer in Petten en ook Burgemeester van Petten. Eh mijn roots liggen echt voor mijn gevoel in Petten. En eh deze overgrootvader van mij dus eh....die....dat was een zeer ruim denkend man, maar hij was wel kerkelijk. En hij kreeg zes kinderen en eh.... die ook allemaal eh oud geworden zijn. En eh....zijn jongste zoon, toen die geboren werd en. ...-ik zou moeten nakijken wanneer dat was- maar mijn va/ mijn grootvader was zoiets van de....van begin 1870. En eh dus....hij was de zesde, dus dat zal eh redelijk eh e/ richting naar het eind van de 19e eeuw geweest zijn.

I: #00:02:52-0# Ja, rond 1900, ja.

B: #00:02:54-9# En toen hij naar de kerk in Petten was om dat kind te laten dopen, toen kwam hij en dat was gebeurd. En hij kwam thuis en toen stond zijn.... boerderij in brand. En toen was hij zo boos, dat God dit had kunnen laten gebeuren, dat ie nooit meer wat met de kerk wilde doen.

I: #00:03:20-1# Hij was teleurgesteld door God?

B: #00:03:25-1# Zeer teleurgesteld, zeer teleurgesteld.

I: #00:03:20-1# Ja, ja.

B: #00:03:21-9# En dat betekende dus dat ook niemand meer eh.... Ik kan mij niet herinneren, dat er in mijn familie nog gelovigen waren.

I: #00:03:32-9# Nee, nee, nee.

B: #00:03:33-3# En eh op die manier kwamen ze dus....eh nou ja ze waren natuurlijk eh, eh na/ Ik, ik ben dan geboren in Duitsland en....

I: #00:03:47-6# Ja, ja. Maar even een vraagje tussendoor: uw overgrootvader kapt dus op een goed moment rücksichtslos met de kerk?

B: #00:03:37-3# Ja, volledig, volledig.

I: #00:03:54-4# Werd daar vanuit de kerk niet op gereageerd dan? Weet u dat?

B: #00:03:56-9# Dat zegt m/ eh.....dat eh.... Hij was nogal zeer eh....hij moet zeer zelfstandig geweest zijn. En eh...

I: #00:04:08-8# Onafhankelijk ook?

B: #00:04:05-8# Ja, heel on/onafhankelijk. Dus ik eh....ik heb daar nooit iets over gehoord. Ik ken dit verhaal ook nog niet eens zo heel lang, waar dat door gebeurd was.

I: #00:04:16-5# Jaja.

B: #00:04:16-5# Ik weet wel, dat hij een keer eh eh....nou, nogal tegen de dominees gekant was om dit hele verhaal. En toen op een goeie dag was hij weg geweest met zijn paard en wagen en hij reed naar huis toe. En toen stond d'r iemand langs de weg en die wil of z/ vroeg of ie mee mocht rijden. Dat was dus ene.... wat je noemt een lifter.

I: #00:04:51-6# Ja.

B: #00:04:52-7# En mijn grootvader vond dat prima en hij nam hem mee en zij raakten natuurlijk aan de praat.

I: #00:04:49-0# Mmm.

B: #00:04:49-0# En uiteindelijk heeft 'ie gevraagd wat eh, wat eh ie v/voor zijn werk deed. En toen bleek ie een dominee te zijn. En toen hij ie later tegen zijn vrouw gezegd: "Ik wist niet dat je zo goed praten kon met een dominee." Dus eh....dat heeft hem zijn ogen wel ietwat geopend voor dat niet iedere dominee hetzelfde was.

I: #00:05:13-8# Jaja, ja.

B: #00:05:15-7# En eh.... Maar 't heeft niet gegeven: hij is niet meer teruggegaan naar de kerk.

I: #00:05:24-2# Nee, hij is niet meer teruggegaan, nee, nee. En dat was uw overgrootvader? En, en uw overgrootmoeder hebben zes kinderen gekregen, waaronder uw vader?

B: #00:05:37-0# Ja, mijn vader was de oudste van die zes. En he....die overgrootvader was dus eh..... ook Burgemeester van Petten, want dat was toen natuurlijk nog een aparte gemeente.

I: #00:05:49-9# Ja, ja.

B: #00:05:50-2# En eh...die heeft twee keer een onderscheiding gekregen van de KRNM, of KM...., dat was toen K.R.N.M. nog. En N.H.M. de, de Noord-Hollandse. Vroeger waren ze apart hè: de Zuid-Hollandse en de Noord-Hollandse.

I: #00:06:06-1# En waar, en waar staat dat voor? Wat is dat voor, voor vereniging?

B: #00:06:15-5# De reddingsmaatschappij.

I: #00:06:10-3# Ja, ja, de reddingsmaatschappij, jaja.

B: #00:06:17-6# En hij is eh.... Als Burgemeester ben je dan hoofd van een eh....hoofd van eh....va de groep die daar is. Dat is nu nog zo: elke Burgemeester is hoofd van de afdeling die daar zit.

I: #00:06:27-5# Ja.

B: #00:06:27-7# En eh....hij is verschillende keren mee geweest en dat was toen met zo'n grote roeireddingboot nog.

I: #00:06:34-2# Ja, ja.

B: #00:06:34-4# En eh....maar in zeer zwaar weer en daar heeft hij dus twee keer de Doris Rijkers Medaille voor gekregen.

I: #00:06:43-2# Oh , ja!

B: #00:06:43-7# Omdat hij zelf dus mee ging om te redden.

I: #00:06:46-6# Jaja, jaja.

B: #00:06:48-9# Ja. En eh.... zodat ik nog altijd lid ben van de reddingsmaatschappij hier.

I: #00:06:52-6# Ja, zo dat is een leuk verhaal.

B: #00:06:53-1# Zes/ . Vorig jaar zestig jaar.

I: #00:06:55-2# Jaja. Dat was uw overgrootvader?

B: #00:07:02-7# Ja.

I: #00:07:04-2# Eh....uw grootvader?

B: #00:07:09-4# Ja, mijn groot/ mijn overgrootvader was natuurlijk boer.

I: #00:07:06-5# Ja.

B: #00:07:06-5# 't Gevolg was: oudste zoon ging altijd in 't beroep van de vader.

I: #00:07:11-2# Ja, maar de boerderij was afgebrand?

B: #00:07:16-8# Ja, maar die is weer opgebouwd.

I: #00:07:17-0# Ah, die is weer opgebouwd.

B: #00:07:18-9# Die is wel weer opgebouwd.

I: #00:07:16-9# Ja, ja.

B: #00:07:16-9# Maar eh....en dus en hij is eh....hij is ook in de zuivel gegaan.

I: #00:07:22-2# Ja, ja.

B: #00:07:22-2# En heeft daar eh.... nou ja, heeft daar de hele....z'n hele, z'n hele leven z'n beroep van gemaakt.

I: #00:07:30-3# Dat gaat over uw grootvader?

B: #00:07:34-5# Ja, mijn grootvader.

I: #00:07:37-9# Die is ook melk/melkveehouder geworden?

B: #00:07:37-4# Eh, nee.

I: #00:07:35-2# Nee?

B: #00:07:35-2# Nee, hij is wel.... Hij is meteen..... Hij heeft er kennelijk toch een opleiding voor gehad.

I: #00:07:43-3# Ja, ja.

B: #00:07:43-3# Want 't gekke was deze groot/ overgrootvader die heeft zelfs zijn.... mijn grootvaders oudste zus naar Bolsward gestuurd voor de opleiding. En dat gebeurde natuurlijk nooit.

I: #00:07:59-4# Nee.

B: #00:08:00-6# Want dan ging je....die moesten dan bij de boeren langs om te leren hoe eh.... goed kaas moesten maken. En

I: #00:08:07-4# Ja, ja. Dus als ik het goed begrijp: uw, uw overgrootvader en ook uw grootvader waren niet zo zeer boer, ook boer, maar ze waren ook....Ze ma/ ze, ze hadden een zuivelbedrijf?

B: #00:08:10-7# Nou ja, ze hadden natuurlijk.... Hij had als boer een zuivelbedrijf. Mijn grootvader heeft een, een eh....een zui/ die opleiding gehad.

I: #00:08:26-9# Ja.

B: #00:08:26-9# Maar dat was wel de tijd, dat die coöperatieve zuivel, zuivel eh....fabrieken kwamen.

I: #00:08:33-2# Ja, coöperatie, ja.

B: #00:08:34-7# En die waren d'r hier, hier heel veel. Dus hij werd eh directeur van de coöperatieve zuivelfabriek in Grijskerk.

I: #00:08:42-6# Ja. Maar we hadden het eerst over Petten. Petten ligt in Noord-Holland. En hij....en uw grootvader is....?

B: #00:08:49-6# Hier begonnen als directeur.

I: #00:08:51-1# Ah oké.

B: #00:08:54-1# Hij heeft nooit zelf een boerderij gehad.

I: #00:08:53-7# Nee, nee, nee.

B: #00:08:56-8# Die heeft een andere, een andere zoon eigenlijk overgenomen. Een.... van mijn eh.... overgrootvader.

I: #00:09:09-4# Jaja.

B: #00:09:11-0# Enne d'r was trouwens nog een broer die ook hier terecht gekomen is, in Friesland.

I: #00:09:14-4# Jaja.

B: #00:09:15-8# Maar dat was echt de tijd van de, van de.....eh coöperatieve boerderijen. Eh...zuivelfabrieken.

I: #00:09:21-0# Jaja.

B: #00:09:22-3# En zo is hij dus met een aantal van die directeuren eh terecht gekomen in de Frico. Die hebben dat als eh.....eh....eh voor de, voor de....ja als, als groep hebben zij dat eh....hebben zij, hebben zij dat opgericht die, die eh....zu/zuivelfabriek.

I: #00:09:49-6# Jaja, jaja. En dat was ook een, ook een coöperatie, Frico, he? Fri/

B: #00:09:51-0# Dat was ook een coöperatie. Ja, Friese Coöperatie, jaja.

I: #00:09:56-2# Ja, precies, precies, jaja. En daar was uw grootvader was daar directeur?

B: #00:10:07-0# Ja, die was daar directeur van in Leeuwarden.

I: #00:10:00-0# In Leeuwarden.

B: #00:10:00-0# En daar heeft ie dus verder ook z'n hele leven gewoond.

I: #00:10:04-1# Ja.

B: #00:10:04-1# En eh.... mijn vader....

I: #00:10:07-3# En allemaal niet kerkelijk?

B: #00:10:11-4# Niet kerkelijk, niet kerkelijk. Mijn vader die moest natuurlijk als oudste zoon ook weer, in die, in, in die zuivel.

I: #00:10:23-0# Van de zes kinderen, hè?

B: #00:10:21-4# Nee, mijn vader Mijn grootvader had vier kinderen. Hè, dat was.... Mijn overgrootvader had er zes. Mijn grootvader had vier kinderen: eh.... twee jongens en twee meisjes. En mijn vader was de oudste en die kwam eh....eh...die moest dus ook de zuivel in.

I: #00:10:48-2# Ja, moest de zuivel in?

B: #00:10:52-3# Ja, dat, dat ging zo.

I: #00:10:50-3# Jaja.

B: #00:10:50-3# Want achteraf....

I: #00:10:50-3# En kreeg zo'n, en kreeg zo'n Want het was uw vader, hè?

B: #00:10:53-1# Ja.

I: #00:10:53-1# Kre/ kregen ze dan binnen de fabriek een opleiding of ging 'ie naar een HTS of naar een....

B: #00:11:01-2# Nee, ze gingen daar toch wel een, een zekere opleiding voor doen.

I: #00:11:01-6# Ja.

B: #00:11:01-6# Eh mijn vader heeft hier de HBS gedaan in Leeuwarden. En eh.... daarna heeft 'ie....ik dacht dat 'ie ook handelsschool gedaan had.

I: #00:10:54-9# Mmm.

B: #00:11:11-2# Enne eh.... maar wat.... En hij is nog een tijd naar Engeland geweest naar iemand....ook op een.....in de zuivel.

I: #00:11:21-7# Ja.

B: #00:11:21-7# En het slot was dat hij zuiveldirecteur geworden is in eh...eh....in Alkmaar. En daar ben ik opgegroeid in wezen.

I: #00:11:31-0# Aha, aha.

B: #00:11:28-3# Voor eh....ja, voor de geboorte, mijn geboorte waren ze al, waren ze al in Alkmaar. Daar zijn mijn broer en zus geboren. Ik was de laatste en eh.... Toen is mijn vader en dat heb ik dus eigenlijk op moeten maken uit wat je af en toe hier en daar hoort, want als jongste hoorde je nooit wat. Daar was ik nog te klein voor.

I: #00:11:52-1# Mmm.

B: #00:11:52-1# Maar eh....hij kreeg ruzie met de boeren want in een coöperatieve fabriek is eh.... zijn eh.... de boeren de baas. En eh....mijn vader wilde vernieuwing en dat wilden zij natuurlijk niet.

I: #00:12:09-8# Mmm.

B: #00:12:08-9# Dus....eh....

I: #00:12:09-3# En waar, waar bestond die vernieuwing uit?

B: #00:12:10-6# Ja, dat weet ik niet. Dat weet ik niet. Maar hij wilde dus in elk geval vooruitgang.

I: #00:12:17-9# Ja.

B: #00:12:19-3# En z/ En die boeren zijn eh..... waren zeker in die tijd behoorlijk....

I: #00:12:22-9# Conservatief?

B: #00:12:22-9# Conservatief.

I: #00:12:22-9# Jaja.

B: #00:12:24-0# Dus eh.... toen, toen hebben ze -begrijp ik- want mijn grootvader steunde eh....mijn grootvader bleef hem wel steunen. Toen heeft volgens mij mijn vader een agentschap van de Frico in Keulen gekregen.

I: #00:12:47-5# In...?

B: #00:12:41-0# Keulen.

I: #00:12:44-0# Keulen? Aha.

B: #00:12:46-2# En daar ben ik geboren. Mijn moeder was hoogzwanger toen ze d'r heen gingen en die vond 't verschrikkelijk.

I: #00:12:54-2# Ja.

B: #00:12:55-4# Maar ja goed. Ehze hebben 't zeven jaar uitgehouden en toen kwamen eh....

I: #00:12:55-9# En u was, u was net geboren? Of nog net niet?

B: #00:13:00-1# Nog net niet.

I: #00:13:00-1# En 't was in de jaren twintig dus?

B: #00:13:00-1# '26.

I: #00:13:01-4# '26?

B: #00:13:03-5# Ja.

I: #00:13:04-7# Spannende tijd daar in Duitsland?

B: #00:13:12-4# Ja, ja toen.... want in.... Toen, toen wij weggingen in '33 daar, toen.... dat was 't begin van de Hitler-tijd.

I: #00:13:13-0# Ja, precies.

B: #00:13:13-0# En dat was door, door de Eerste Wereldoorlog was 't d'r vreselijk armoedig. En de mensen hadden geen, geen eigenlijk geen geld meer om eh....eh... zuivel..... zuivel...

I: #00:13:28-6# Maar flo/floreerde

B: #00:13:30-5# Boter en kaas ging 't natuurlijk om.

I: #00:13:30-5# Ja, ja, precies. Maar floreerde die fabriek dan wel? Of niet?

B: #00:13:37-1# Waar?

I: #00:13:31-3# In, in Keulen?

B: #00:13:34-4# Nee, dat was geen fabriek. Hij had een agentschap van de Frico.

I: #00:13:36-7# Agentschap? Oké.

B: #00:13:36-7# Hè, dus hij verkocht daar van de Frico kaas en boter.

I: #00:13:43-9# Oh nou, begrijp ik het: hij was een soort van vertegenwoordiger.

B: #00:13:46-1# Ja, ja, hij had daar een agentschap.

I: #00:13:52-8# Jaja, ja.

B: #00:13:45-9# Enne....en dat liep in die, in die laatste tijd stuk.

I: #00:13:39-4# Jaja.

B: #00:12:16-8# En toen zijn we in '33 terug gegaan. Enne.....kwamen op een schoen en een slof eh terug.

I: #00:14:03-2# Weer naar Friesland?

B: #00:14:03-2# Ja. Nee, nee, naar Alkmaar weer.

I: #00:14:07-0# Oh, naar Alkmaar.

B: #00:14:07-0# Naar Alkmaar weer. En eigenlijk was toen de zuivel voor mijn vader afgesloten, daar waren meer dingen w/....d'r zijn toen dingen gebeurd waarvan ik nu weet eh....eh....heb kunnen herleiden wat er gebeurd is. Maar die doen er niet toe.

I: #00:14:27-0# Nee, nee.

B: #00:14:22-8# Nou eh....

I: #00:14:25-8# Was, was d'r ook belangstelling voor politiek eh binnen eh uw familie? En zo? Uw overgrootvader, uw, uw grootvader, uw vader?

B: #00:14:34-4# Maar v/van mijn grootvader, overgrootvader weet ik niet. Mijn vader heeft wel in de politiek gezeten.

I: #00:14:37-9# Ja.

B: #00:14:39-1# Ja, voor de oorlog al. Toen was hij eh lid van de E.D.D., Eenheid Door Democratie.

I: #00:14:45-3# Ja, wat is dat?

B: #00:14:47-7# Dus, ja.

I: #00:14:47-7# Was dat....?

B: #00:14:48-7# Nou ja, dat was een partij, ja.

I: #00:14:50-9# Ja.

B: #00:14:50-9# Ja.

I: #00:14:54-8# Was dat een plaatselijke partij of?

B: #00:14:53-1# Eh....nee, dat was....dat, dat was volgens mij wel landelijk.

I: #00:14:52-2# Ja.

B: #00:15:04-5# Hij heeft daarvoor op een ogenblik dus ook in de gemeenteraad gezeten.

I: #00:15:04-5# Ja, ja, E.D.D.

B: #00:15:04-5# E.D.D., Eenheid Door Democr/....

I: #00:15:06-9# Democratie.

B: #00:15:09-5# Democratie. En er was denk ik een plaatselijke afdeling eh....die anders heette. Ik geloof dat die V.D. heette.

I: #00:15:13-4# Ja.

B: #00:15:13-4# Enne...want dan mochten wij wel 'es eh voor bijeenkomsten, mochten wij de brieven rondbrengen.

I: #00:15:24-0# Ja, ja.

B: #00:15:24-0# En dan mochten we 't geld van, van de postzegels kregen we dan van 'em.

I: #00:15:30-1# Jaja. Was, was dat wat socialistisch georiënteerd? Weet u dat nog?

B: #00:15:11-7# Ja, dat was eh....laten we zeggen eh de PvdA bes/ de, de of te wel de, de.....

I: #00:15:39-6# SDAP?

B: #00:15:43-3# De SDAP bestond natuurlijk.

I: #00:15:36-6# Ja.

B: #00:15:36-6# En laten we zeggen het was zo in de eh.... eh in de eh richting van de VI , van de eh....van eh.... D'66.

I: #00:15:44-4# Aha, jaja.

B: #00:15:44-4# In die richting moet 't geweest zijn.

I: #00:15:42-6# Jaja, ja.

B: #00:15:46-1# Niet heel s/, niet echt socialistisch.

I: #00:15:50-3# Nee.

B: #00:15:52-2# Hij is na de oorlog wel lid van de PvdA ge/geworden, maar dat paste niet. Want dat ging toen allemaal samen op dat moment. Maar dat paste niet bij 'em.

I: #00:15:58-0# Nee, nee, nee.

B: #00:16:01-3# En eh....is 'ie ook eh....heeft ie ook nog voor in de gemeenteraad gezeten, maar eh daar is 'ie toen boos uitgelopen, omdat ze....nou ja de PvdA was met de eh, met de eh Katholieken aan 't ruilhandel spelen. En dat lag hem helemaal niet.

I: #00:15:48-5# Coalitievorming. Jaja.

B: #00:16:21-2# Ja, precies. Zo van eh: "Als jij dit doet, dan steunen we je daar bij." En daar was 'ie zo boos over.

I: #00:16:29-8# Ja.

B: #00:16:29-8# Dat ging toen over de Ambachtsschool.

I: #00:16:32-2# Oh.

B: #00:16:32-2# En eh.... de Kath/Katholieken wil/ wilden natuurlijk weer een eigen Ambachtsschool hebben.

I: #00:16:46-5# Jaja, ja,

B: #00:16:39-5# En dat lag.... Hij vindt, vond.... Nou ja, we zijn....

I: #00:16:44-8# Hij was, hij was pleitbezorger van het Openbaar Onderwijs?

B: #00:16:30-3# Ja, heel fel. Ik ben zelfs....ik ben ook tot....een paar geleden ben ik lid eh van V/Volksonderwijs geweest En we gingen absoluut niet naar een....., en mijn kinderen ook niet.

I: #00:16:57-2# Nee, niet naar een, een, een school met een levensovertuiging?

B: #00:16:59-6# Ja, absoluut niet. Het gevolg was....want eh....u hebt natuurlijk wel begrepen, dat toen ik trouwde met mijn man toen eh....zonder kerkelijke plechtigheid natuurlijk...eh toen zijn wij in eh Nijmegen terecht gekomen.

I: #00:17:20-5# Ach.

B: #00:17:20-5# Mijn ma/ , mijn man was scheikundige en hij werd daar het hoofd van het laboratorium van Honig. Want dat was de, de....nou ja, de soep en de vermicelli.

I: #00:15:04-5# Ja, ik ken het. Ik kom uit Nijmegen.

B: #00:17:43-3# Ja. Oh, ja? Oh, ja?

I: #00:17:43-1# Ja, sterker nog ik heb daar ook in, in de Kraaienhoflaan, die, die ligt daar vlakbij.

B: #00:17:45-2# Ja, dat weet ik wel. Dat weet ik wel.

I: #00:17:45-2# Daar heb, heb ik een hele tijd gewoond.

B: #00:17:44-6# Ja, wij woonden op deWij zijn begonnen in de, in de Prinsenlaan, boven. En toen werden daar die huizen eh, eh in de Patrijsstraat en daar hebben wij gewoond. Dus ook achter eh, eh, achter de tunnel. In 't....dat was vroeger heb ik begrepen 't eh, eh, dat....daar waren geen....daar stonden vroeger geen huizen, want dat was eh eh 't, 't gebied waaruit je je vijanden kon eh, kon beschieten vanuit de stad.

I: #00:18:31-2# Ja, ja, schootsveld?

B: #00:18:04-2# Ja, precies: 't scho/ . Ja, precies schootsveld, daar zat ik naar te zoeken.

I: #00:18:32-1# Jaja. Oké, maar even, even terug. Dus eh ehuw grootvader was eh politiek georiënteerd of was dat uw vader? Of, of....?

B: #00:18:39-5# Dat was mijn vader. Mijn grootvader daar heb ik nooit iets van politiek gehoord.

I: #00:18:42-5# Nee, nee, dus uw vader was, was de man van de, van de Democraten?

B: #00:18:50-8# Ja, en die is namelijk -want dat moet ik erbij vertellen- hij kwam dus uit Duitsland en kon niet meer in de eh, in de Zuivel terecht. Vanwege....nou ja....hij

had schulden gekregen doordat de mensen hem niet meer betaalden in eh Duitsland.

I: #00:19:08-0# Aha.

B: #00:19:09-6# En 't gevolg was, dat ze wilden terug naar Nederland en hij mocht 't land niet uit voordat dat betaald was.

I: #00:19:14-1# Oh.

B: #00:19:15-6# En....ik... Hij....ze hebben hem toen een, een tijdje opgepakt gehad totdat dat geld betaald was. En daar zijn de beide grootouders voor opgedraaid.

I: #00:19:29-2# Jaja.

B: #00:19:29-5# En dat....eh. En toen konden wij pas weg. En ik weet nog, dat mijn vader dan op een ogenblik zei van: "De Joden hebben me nooit bedonderd." Ja, dat was wat in die tijd.

I: #00:19:47-7# Ja, dat was nog al wat, ja, ja. ja.

B: #00:19:47-1# Ja, ja. Dus hij is ook in 't verzet terecht gekomen in de oorlog.

I: #00:19:50-5# Ja, jaja.

B: #00:19:50-5# Maar dat wist ik dus allemaal niet, dat wist ik eh..... We hebben een keer huiszoeking gehad.

I: #00:19:57-5# Ja, dat, dat heeft u later allemaal gehoord?

B: #00:20:03-5# Ja, dat wat hij....wat hij gedaan heeft daar.... Ik wist dat d'r wat was, want we hebben een keer huiszoeking gehad eh omdat ze hem zochten. Hij heeft....hij is op een ogenblik ondergedoken geweest.

I: #00:18:44-9# Mmm.

B: #00:20:13-9# En dat kwam omdat wij een Joodse mevrouw in huis hadden en dieeh....eh die is gevonden. En dat heeft hij zijn leven verschrikkelijk naar gevonden, omdat wij dachten dat 't eh ver/verraden was.

I: #00:20:31-9# Och.

B: #00:20:33-6# En pas nu weet ik, dat 't niet zo was en dat 't gekomen is, dat....dat doordat zij bij ons vandaan een vriendin een brief heeft gestuurd met haar adres er op.

I: #00:20:45-6# Ach, ja, ja.

B: #00:20:48-5# Ja, en zo is ze weggehaald en dat vond 'ie verschrikkelijk.

I: #00:20:51-0# Ja, hij voelde zich schuldig daarover?

B: #00:20:56-6# Hij voelde zich heel schuldig over. En eh.... toen is 'ie ondergedoken geweest een hele tijd, want hij was gewaarschuwd. En toen kregen we huis/huiszoeking en toen zaten mijn moeder en ik....Mijn broer en zus waren niet thuis op dat moment. Mijn broer zat in Duitsland als student, want die durfde niet onder te duiken toen nog omdat 'ie zei: "Dan worden jullie gepakt." Dat was natuurlijk helemaal niet zo.

I: #00:21:27-1# Nee.

B: #00:21:27-1# Hij was niet zo sterk. En zus die werkte toen in Amsterdam. En eh....dus wij waren samen op, op een avond enne we zaten allebei peentjes te zweten, want ik wist dat ergens op een ietwat verstopte plaats een verzetskrantje lag. En zij wist dat mijn vader ergens papieren verstopt hadden, had. Ze hebben niks gevonden, ze waren ook niet erg eh....eh

I: #00:22:06-6# Secuur?

B: #00:22:06-6# Nee, nee, ze hebben maar hier en daar even wat gekeken.

I: #00:22:12-0# Jaja.

B: #00:22:13-6# 't Ergste was -en dat heb ik eigenlijk nu pas maar gehoord- dat toen zij er uit kwamen, toen kwamen zij een jonge man tegen, die wij wel kenden. Enne die is opgepakt, omdat hij papieren had voor mijn vader, die hij af moest leveren. Want ik weet nu -en dat weet ik dus ook nog maar kort via 't Historisch eh....eh.....archief van Alkmaar en weer via, via- dat mijn vader die was eh hoofd van de eh..., van de eh....eh Verbindingsdienst daar. En eh die werd gewaarschuwd als er mensen waren, die eh, die nagegaan moesten worden. Dus eh....

I: #00:23:03-7# Dus vanwege zijn functie wist ie al heel snel wie d/....?

B: #00:23:04-6# Nee, die jongen had die papieren bij zich en ook nog verzetskrantjes, want die werden bij hem thuis gedrukt, he.

I: #00:23:12-3# Oh zo, jaja.

B: #00:23:11-1# En dat was natuurlijk helemaal verkeerd en die jongen is dus gefusilleerd.

I: #00:23:14-3# Ja, g/...dorie.

B: #00:23:19-4# Jaja. Dat zijn eh....

I: #00:23:24-2# Ingrijpende gebeurtenissen?

B: #00:23:33-7# Ja, dat zijn de gebeurtenissen.

I: #00:23:22-9# Jaja.

B: #00:23:22-9# Maar goed: zo was dat.

I: #00:23:24-3# Ja, ja zo was dat.

B: #00:23:27-3# Enne toen eh....nou, enfin. Ja maar, hij was ook.... Toen hij uit Duitsland terug kwam, moest ie een ander beroep zoeken.

I: #00:23:34-3# Ja.

B: #00:23:35-4# En toen is 'ie journalist geworden. En dat was 'em op 't lijf geschreven. En hij, hij eh.... had zelf dus die zuivelopleiding gehad.

I: #00:23:47-8# Mmm.

B: #00:23:47-8# En zijn jongste broer, die was nogal wat jonger dan hij, en die werd een beetje nogal aardig vertoeteld. En die heeft eh eh.....is medicijnen gaan stu/eh die is me/ rechten gaan studeren in Leiden. En daar heeft 'ie jaren en jaren als eeuwige student over gedaan. Terwijl mijn vader dat zo graag had willen doen.

I: #00:24:08-8# Ja.

B: #00:24:08-8# Dat was eigenlijk veel meer zijn.... Hij was ook nogal eh.....fysolo/ filosofisch. Hij las van, van Goethe en van, van weet ik wie allemaal.

I: #00:24:22-2# Mmm.

B: #00:24:22-2# Dus eh....hij was eh, eh....nou ja, goed....hij w/

I: #00:24:33-0# Een onder/ onderlegde man?

B: #00:24:34-4# Ja.

I: #00:24:27-7# Ja.

B: #00:24:27-7# Was 'ie eigenlijk. Dat was 'ie eigenlijk, ja.

I: #00:24:30-8# Ja, ja. Een denk/een denker?

B: #00:24:30-8# Ja.

I: #00:24:33-8# Jaja. Maar even, even, dat was uw vader, een, een interessante figuur, als ik dat zo beluister. Maar ook gebukt gegaan onder schuldgevoel vanwege....

B: #00:24:43-5# Ja precies, daar 'ie altijd schuldgevoel over gehad. Dat begreep ik ook, dat 'ie dat later ooit ook nog gezegd heeft tegen mensen.

I: #00:24:34-4# Jaja, dat die Joodse mevrouw was eh opgepakt.

B: #00:25:00-6# Ja, ja, ja.

I: #00:24:55-1# We zitten dan aan, aan 't eind van de oorlog, u bent, jullie zijn uit Duitsland teruggekeerd in Nederland. Terug naar 't Westen, Alkmaar.

B: #00:25:04-4# Alkmaar, ja.

I: #00:25:04-4# En eh dan is het 1946 eh en dat is het klaar met de oorlog.

B: #00:25:11-1# '45 is 't afgelopen en in '46.... Ik deed daar de.....eh..... uiteindelijk de eh..... kweekschool en ik ben daar onderwijzeres geworden. En heb maar een korte periode daar les gegeven, want in '47 ontmoette ik mijn man en toen....

I: #00:25:34-8# De scheikundige?

B: #00:25:34-8# De scheikundige. En die was klaar, he. We scheelden dik zes jaar. En hij was.....

I: #00:25:42-7# Ja. Waar, waar had hij gestudeerd? In Amsterdam?

B: #00:25:45-2# Eerst in Leiden en die....maar dat ging eerder dicht.

I: #00:25:50-1# Ja.

B: #00:25:50-1# En toen is 'ie nog een jaar in Amsterdam geweest.

I: #00:25:51-7# Ja.

B: #00:25:51-7# Ehis 'iemaar toen hield 't daar ook op. En na de oorlog is hij doorgegaan daar en hij is in eh....-begrijp ik- in eh in '46, in '46/'47 afgestudeerd.

I: #00:26:15-3# Jaja.

B: #00:26:15-2# En heeft toen gesol/. En heeft toen een tijdelijk baantje gekregen aan....voor scheikundelessen eh....aan de HBS in Alkmaar. Enne daar moest 'ie ondergebracht worden. Ennetoen, toen was daar de eh....ja mijn broer en zus waren daar eh bekend als middelbare scholieren. Enne ik iets minder want ik heb de jeugdgymp gedaan en daarna ben ik overgestapt, zij hebben 't afgemaakt.

I: #00:26:44-1# Ja.

B: #00:26:45-3# En dat was een lerarengroep met HBS en Gymnasium onder mekaar en die zeiden op een goed moment: Ja misschien kon ie naar de familie Eriks."

I: #00:26:58-5# Nou, dat was een goeie, goeie suggestie.

B: #00:27:04-2# En dus eh.... En ik weet nog dat mijn moeder zei tegen me van; "Hoe moeten we dat nou doen?" Ik zeg: "Nou weet je wat." Wij waren door de week alle drie weg. Ik zeg: "Zeg maar dat ie, dat 'ie komen kan en dat 'ie dan in 't weekend weg moet."

I: #00:27:19-3# Ja.

B: #00:27:20-8# Nou hij is maar twee weekends weggeweest, hoor.

I: #00:27:21-7# D/daar hebben jullie elkaar ontmoet?

B: #00:27:27-1# Ja, daar hebben we elkaar ontmoet.

I: #00:27:25-6# Jaja.

B: #00:27:27-3# Ja. ja

I: #00:27:29-6# Stuur hem maar naar de familie Eriks.

B: #00:27:37-0# En waarom ze dat nou gezegd hebben. Ik weet 't echt niet.

I: #00:27:37-6# Jaja, ja.

B: #00:27:40-8# Ja, maar goed eh....waarom ik weet 't niet.

I: #00:27:33-7# Jaja.

B: #00:27:33-7# Maar goed moeder....ik weet 't niet. Nou goed, en....dus: het slot van

lied was, dat hij bij ons in huis kwam. En eh nogmaals: hij is maar twee weekends weggeweest en toen was 't al klaar.

I: #00:27:59-4# Een enorme aantrekkingskracht?

B: #00:27:49-5# Ja, ja, duidelijk, heel duidelijk. Ik heb toen eh.... Nou en in '48 zijn we getrouwd en toen zijn we naar Nijmegen gegaan samen.

I: #00:27:59-2# Ja, ja. Maar u bent in '49.....in Nijmegen bent u lid geworden van 't H.V. in '49?

B: #00:28:01-2# Ja, ja in '49. Ik weet nog wel dat....mijn ouders zijn niet direct lid geworden van 't H.V. Eh....maar ik denk.....ik geloof niet dat toen ze trouwden, toen wij trouwden dat ze het al waren. Want ze zeiden kort daarna heel enthousiast dat ze lid van 't H.V. waren geworden.

I: #00:28:25-5# Nadat jullie al lid waren geworden?

B: #00:28:25-5# Ja, ja.

I: #00:28:26-3# Jaja.

B: #00:28:26-3# En eh.... dat moet dus in, ik denk in '48 of anders ook in '49.

I: #00:28:33-9# Ja, ja. Volgens de, volgens 't H.V. bent u in 1948 lid gew/..

B: #00:28:32-6# Ja, wij '49. Maar zij: eh nou dat kan '48 of '49 geweest zijn. Dat weet ik niet.

I: #00:28:38-9# Jaja, ja.

B: #00:28:41-2# Maar dat zijn ze toen.... Want mijn moeder zei toen ook: " Nou, ik heb die doopsgezinde kerk helemaal afgezegd, want ik vond dat dat niet kon."

I: #00:28:49-4# Nee, dus een duidelijke keuze gemaakt voor 't humanisme?

B: #00:28:53-7# Ja, helemaal duidelijk.

I: #00:28:53-2# Jaja.

B: #00:28:53-2# Toen zijn wij kort daarna ook lid geworden. En dat eh....omdat dat helemaal in ons straatje lag, dat ook. Maar ook omdat je daar in Nijmegen helemaal in een heel Katholieke omgeving zit.

I: #00:29:10-2# Nou, nou.

B: #00:29:12-4# En eh....eh....dat wij ook het gevoel hadden, dat als je je niet met elkaar verbindt dan heb je ook geen zeggingskracht. Dan heb je geen.....dan kun je tegengas geven eh..... dan, dan kun je niet, niet eh, eh dan.....kun je niet laten zien dat je d'r bent.

I: #00:29:29-5# Mmm, mmm.

B: #00:29:35-6# Als mensen die.... eh.... Want 't was natuurlijk een verschrikkelijk Kat/Katholieke omgeving.

I: #00:29:35-5# Ja, ik weet ik kom daar.... Ik heb daar gewoond. Ja.

B: #00:29:42-8# Ja, wanneer? Wanneer?

I: #00:29:45-1# Nou, ik ben Groesbeek geboren.

B: #00:29:50-7# Oh, oh daar.

I: #00:29:43-6# Enne, enne nou ja, ik heb dus.... Ik ben in 1950 geboren.

B: #00:29:46-4# Jaja.

I: #00:29:46-4# Dus, ja ik kom uit een Katholiek nest. Maar ik heb dat al heel jong afgezworen. En mijn ouders waren niet echt fanatiek Katholiek. Maar ik heb wel heel, heel veel van die cultuur meegekregen. Ik ben ook misdienaar geweest, bijvoorbeeld. Dat soort dingen.

B: #00:30:01-9# Jaja.

I: #00:30:01-9 Eh....maar de Katholieke Universiteit natuurlijk. Er zijn heel veel kloosters in de regio.

B: #00:29:57-1# Nou vertel mij wat. Wij woonden eerst op, in de Patrijsstraat. Maar later woonden wij op de Korte Bredestraat, daar hebben we toen een huis laten bouwen.

I: #00:30:11-9# Ja.

B: #00:30:11-9# En daar zijn we toen in eh....eheven denken....in eh....in 1960 ingekomen.

I: #00:30:21-0# Jaja.

B: #00:30:21-3# Nou en dan zat je tegenover 't Nonnenhuis van de, van de, van de

mei/.... opvang voor meisjes. En aan 't eind daar had je, had je dat grote klooster. Waar nu een school is.

I: #00:29:45-3# Jaja, ja.

B: #00:30:34-7# Nou die was d'r toen wel ook al. Maar eh... toen....

I: #00:30:38-0# Het was een Katholiek, Katholiek bolwerk die regio.

B: #00:30:39-9# Ja is 't ook.

I: #00:30:39-9# Het Canisius College, het Dominicus College.

B: #00:30:45-3# Ja, dat weet ik, ja, ja. Het Dom/Dominicus zat daar in eh

I: #00:30:45-5# Op de Derde Straat.

B: #00:30:47-9# Hè?

I: #00:30:47-9# In Neerbos, ja.

B: #00:30:48-6# In Neerbos, ja, ja.

I: #00:30:53-0# En 't Canisius zat op de Berg en Dalseweg.

B: #00:30:37-9# Ja, dat weet ik wel. Maar goed onze kinderen..... toen wij in eh....de Patrijsstraat woonden toen eh was er geen openbare kleuterschool.

I: #00:31:06-8# Mmm.

B: #00:31:08-4# Dus mijn oudste kinderen, de twee oudsten, zijn nooit naar een kleuterschool geweest.

I: #00:31:09-2# Je hebt ze zelf onderricht gegeven?

B: #00:31:15-5# Nou onderricht: ze speelden.

I: #00:31:22-3# Ja, dat is ook belangrijk, ja. Maar toen, toen, toen u lid werd in 1949 eh kon u zich toen aansluiten ook bij een gemeenschap van Humanisten daar in....?

B: #00:31:16-4# Jaja, zeker. Mijn va/ mijn man was daar heel erg bij betrokken. Ik weet nog wel dat.... Nou wij kenden d'r meer mensen. Mijn va/ mijn man is ook vrijmetselaar geweest daar.

I: #00:31:38-8# Mmm.

B: #00:31:40-4# En vlak bij ons woonde een vrijmetselaars gez/ echtbaar, een gezin dan.

I: #00:31:46-4# Mmm.

B: #00:31:48-0# Hij was daar ook lid van en die kenden wij dus wel redelijk goed. En die waren ook lid geworden van 't Humanistisch Verbond.

I: #00:31:52-7# Goed, ja.

B: #00:31:52-7# En eh.... zij was eh.... penningmeesteres. En heel kort nadat wij lid geworden waren, toen eh...eh... kwam hij eh....kwam hij bij haar vandaan thuis en toen zei ze, ze zegt: "Nou ze heeft de hele portemonnee aan mij gegeven, want ik mocht 't doen." Ze was d'r kennelijk niet zo, zo erg bedreven in.

I: #00:32:16-7# Nee, nee.

B: #00:32:16-7# Dus zij is als penningmeester begonnen, maar hij is later eigenlijk he/ een heel aantal jaren, is 'ie voorzitter geweest van de Humanisten.

I: #00:32:29-0# Van de, van de gemeenschap Nijmegen?

B: #00:32:30-7# Ja, van de gemeenschap Nijmegen.

I: #00:32:27-7# Want je had toch wel 't gevoel dat je je mo/ je moestest een beetje een front vormen.

I: #00:32:32-3# Jaja.

B: #00:32:32-3# En 't was dus de tijd van eh....eh dat je, dat je moest.....dat je je moest bekend maken daarmee, met 't, 't buitenkerkelijke. Ene eh 't was ook de tijd dat er overal in ziekenhuizen en in 't leger en zo overal....d'r waren altijd pastors en dominees of priesters en dominees.

I: #00:33:00-1# Jaja.

B: #00:33:00-1# Maar d'r waren nooit mensen voor, voor buitenkerkelijken.

I: #00:33:05-2# Nee. nee, nee.

B: #00:33:05-2# En dus dat is de tijd van, van de Raadsleden geworden.

I: #00:33:07-7# Ja, dat klopt. Maar.... En u? En u en uw man hebben zich daar ook

sterk voor gemaakt of niet?

B: #00:33:16-4# Mijn man was....en die eh.... Nou, dat ging eh met eh een bekende naam: Cees Schonk.

I: #00:31:16-6# Vonk?

B: #00:33:20-1# Schonk.

I: #00:33:24-0# Cees Schonk, jaja.

B: #00:33:13-1# Ja, Cees Schonk. Die kwam...., ze kwamen eens.....eh..... regelmatig bij ons thuis. En dan was er een groep mannen en die werd eigenlijk zo'n beetje opgeleid voor, voor raads/ eh....

I: #00:33:32-3# Raadslid.

B: #00:33:32-3# Raadslid van de....

I: #00:33:36-7# Raadswerk, ja.

B: #00:33:39-5# Dus eh...mijn va/mijn man is ook eh.... Dan gingen ze volgens mij elke week een dag naar de, naar de Peel toe. met z'n vieren. En dan werd d'r twee ergens in de ene eh in 't ene kamp afgezet. En, en mijn man en Cees Schonk die gingen naar 't ander kamp.

I: #00:33:57-6# En 't waren werkkampen?

B: #00:34:01-7# Ja, dat waren de werkkampen daar.

I: #00:33:58-2# Jaja.

B: #00:34:00-1# En eh....voor als mensen praten wilden.

I: #00:33:58-7# Jaja.

B: #00:33:58-7# En dat deden.... want dat, dat deden ze toch ook wel telkens.

I: #00:34:04-7# Ja, ja.

B: #00:34:04-7# De ene keer meer dan de andere, 't moest ook wennen.

I: #00:34:10-9# Ja, ja.

B: #00:34:12-5# 't Was natuurlijk ook de tijd, dat eh....datdie geestelijk raadsleden

kwamen in eh....eh....

I: #00:34:22-9 't Leger?

B: #00:34:26-2# Bij 't, 't leger. De zoon van Cees Schonk, dat was -zou ik zeggen- één van de eersten.

I: #00:34:22-2# Eén van de eersten, ja.

B: #00:34:24-1# Hè?

I: #00:34:25-4# Ja, ja.

B: #00:34:27-0# En hij is tot dat we weg gingen daar, is ie eh.... druk met eh....'t Hu/Humanistisch Verbond be/ b/bezig geweest.

I: #00:34:36-3# Ja, ja, ja. Maar ku/ kunt u ook iets vertellen over de, over de Want u heeft het nu over, over 't, over 't Raadslieden bij ziekenhuizen en zo en bij Justitie en bij Defensie. Maar zijn d'r nog meer eh eh zaken geweest waarin door Humanisten strijd geleverd moest worden ten opzichte van in dit geval Katholieken?

B: #00:35:01-6# Nou ja, ja. Nou d'r zijn wel 'es, d'r zijn wel 'es eh....eh....eh....de/debatten geweest, eh waar verschillende eh....ook de Ch/ Christelijken en de Katholieken en de Humanisten met elkaar in debat gingen.

I: #00:35:16-1# In Nijmegen?

B: #00:35:16-1# In Nijmegen.

I: #00:35:14-5# Was dat in de gemeenteraad of op een andere....?

B: #00:35:18-6# Nee, nee, nee, dat was eh, dat was op een ander.... Dat weet ik allemaal natuurlijk niet precies. Want neem me niet kwalijk.

I: #00:35:22-2# Nee.

B: #00:35:22-2# Ik zat met een hok vol kinderen, want we hebben d'r vijf gekregen.

I: #00:35:29-9# Mmm.

B: #00:35:33-5# En eh....zoals te doen gebruikelijk, ben je de eerste jaren..... Je, je werd ontslagen wegens huwelijk.

I: #00:35:34-7# Mmm. mmm.

B: #00:35:40-4# En eh je mocht ook nooit meer.... als, als getrouwde vrouw mocht je toen nog niet eh....eh....echt een baan krijgen.

I: #00:35:49-1# Mmm.

B: #00:35:50-9# En eh bovendien: ik had 't druk genoeg.

I: #00:35:49-0# Ja, ik begrijp 't, ik begrijp 't.

B: #00:35:56-2# En ik heb uiteindelijk ook....

I: #00:35:53-8# Maar wat kun/.... Ja, dat begrijp ik heel goed, dat begrijp ik heel goed dat u dus uw han/handen vol had met uw kinderen.

B: #00:36:02-7# Ja, en wat er bij mij thuis dat maakte ik allemaal wel mee.

I: #00:36:02-6# Daar waren regelmatig bijeenkomsten?

B: #00:35:59-3# Ja, ja, d'r waren regelmatig bijeenkomsten van die mannen om d'r over te praten en ook omdenk ik eh....eh....eh...ideeën over teuit te geven....

I: #00:36:24-0# Uit, uit te wisselen.

B: #00:36:19-7# Uit te wisselen, w/wat, wat d'r gebeurde.

I: #00:36:24-0# Jaja

B: #00:36:20-6# En eh....later....

I: #00:36:20-6# Dus, dus bij u thuis....?

B: #00:36:25-5# Dat was bij mij thuis.

I: #00:36:25-5# Dus bij thuis verz/ verzamelden zich Christenen, Katholieken en Hum/.

B: #00:36:27-2# Nee, nee, dat waren alleen maar Humanisten. En bij mij thuis was ook later, waren d'r bijeenkomsten voor die ge/gespreksgroepen.....

I: #00:36:38-3# Aha, huiskamergroepen?

B: #00:36:38-2# Ja, die toen zo....die toen opkwamen. En toen werden....want dat, dat eh kampgedoe, dat eh raakte volgens mij ook langzamerhand een beetje op de achtergrond.

I: #00:36:49-9# Mmm.

B: #00:36:49-9# Want die kampen, dat eh.... die zijn op een ogenblik ook opgeheven. Dat is niet door/.....nee.

I: #00:36:58-3# Ja, ja.

B: #00:36:59-5# Maar eh....toen zijn ze eigenlijk bezig, bezig geweest met die....ook weer met Cees Schonk om eh leiders voor die, voor die gespreksgroepen op te leiden.

I: #00:37:03-5# Jaja, ja.

B: #00:37:05-7# Dat heb ik allemaal meegemaakt.

I: #00:37:06-3# Jaja.

B: #00:37:06-3# Hij vond dat ik ook maar mee moest doen.

I: #00:37:09-7# Jaja. Dus d'r waren een soort klasjes bij u thuis?

B: #00:37:10-1# Ja, ja precies, hoe dat je moest doen. En hoe je de mensen aan 't praten moest krijgen. En hoe je eh moest reageren op bepaaldeeh....bepaalde antwoorden. En: "Hoe denk je daarover?" En eh nooit zelf je beslissingen geven, maar altijd zorgen dat de ander dat gaf. D/dat.

I: #00:37:32-9# Jaja.

B: #00:37:34-5# Ja, ja, ik heb er ook wel wat aangehad, hoor.

I: #00:37:36-9# Dat geloof ik, dat geloof ik.

B: #00:37:36-9# Maar niet zoveel.

I: #00:37:37-2# Ja.

B: #00:37:38-6# En eh....dus zo waren..... Dat was eigenlijk waar we mee bezig waren in eh, in, in eh....V/.... Nijmegen.

I: #00:37:54-0# ja. Maar u woonde dus als, als Humaniste op de Korte Bredestraat?

B: #00:37:55-2# Ja.

I: #00:37:56-4# In, in een Katholieke omgeving. Hoe, hoe werd u bejegend alsals....?

B: #00:38:02-0# Daar heb ik me nooit druk over gemaakt.

I: #00:38:02-5# Dat hoeft ook niet. Maar heeft u.....?

B: #00:38:04-6# Maar ik bedoel: ik lokte dat ook niet uit.

I: #00:38:05-1# Nee, nee.

B: #00:38:05-1# Ik heb genoeg mensen gehad, die.... bekenden gehad daar.... Eerst ook al op de, op de Patrijsstraat, die Katholiek waren. En die dan op een ogenblik....dan kwam daar een, een dochter....een paar dochtertjes van, van 't Katholieke gezin en die zeien van eh: "Mag eh, mag eh Annette mee naar 't, naar 't Lof?" En dat was in de tijd van die Bruidjes. Nou mijn dochter mocht mee naar 't Lof en die vond 't prachtig. En die wou dat ook wel worden. Maar dat betekende ook - dat was ook op de Patrijsstraat- ik vind dat humo/humoristisch, 't moet omstreeks mijn verjaardag geweest zijn, toen was daar iemand eh schuin tegenover ons. Je had de, deeh....even kijken....de, de....eh nou ja goed. En je had een straat zo en dan ging de Patrijsstraat er zo af en we woonden hier, en daar was iemand tot pastoor gewijd.

I: #00:39:11-3# Aha.

B: #00:39:11-3# En eh....enfin en die kwam op d'r een ogenblik thuis en d'r was een hele troep die d'r achteraan liep. En mijn ouders die z/ die, die w/wilden dat wel eens even z/ meemaken. Dus die gingen daar ook naar toe. Ik niet. Ik

I: #00:39:29-4# De processie, als het ware?

B: #00:39:28-0# Ja, zo'n hele pro/ hele groep mensen d'r achteraan, een processie d'r achteraan.

I: #00:39:31-9# Ja, ja.

B: #00:39:31-9# En eh....ik wilde dat absoluut niet, maar enfin zij wouden dat wel eens zien als Alkmaarders. En eh....enfin en op een ogenblik werd er gezegd: "De, de eh nieuwe Pastoor gaat zijn eerste wijding doen." Of : "Zijn eerste zegen uitspreken." Dat was 't.

I: #00:39:55-3# Ja, met een emmertje en een...he?

B: #00:40:01-1# Nou nee, hij stond daar bij de voordeur en sprak zijn eerste zegen uit.

I: #00:40:02-4# Oké, oké.

B: #00:40:02-4# En eh.... de hele groep die ging, die ging door de knieën op de g/
eh.... ja....

I: #00:40:13-2# Die knielde?

B: #00:40:11-2# Die knielde.

I: #00:40:14-3# Knielen, ja, ja. Maar dat was voor de Pastorie?

B: #00:40:16-0# Ja, nou nee 't was gewoon 't, 't woonhuis van de ouder va/, van de
ouders van die man.

I: #00:40:25-2# Oh ja, ja, nou begrijp ik het ja.

B: #00:40:28-0# En eh iedereen knielde. Mijn ouders waren elkaar in de drukte kwijt
geraakt, nou toen hebben ze mekaar gevonden. Want zij stonden als palen....

I: #00:40:31-5# Jaja, als twee bakens.

B: #00:40:35-9# Ja, wilt u nog koffie?

I: #00:40:41-3# Ja, ik heb nog een beetje maar graag. Doe maar. Even een korte
pauze. Altijd actief gebleven voor 't H.V.? Dus vanaf het begin direct al actief, dus
met Schonk kennis gemaakt....

B: #00:40:52-8# Ja, toen wij hier kwamen....

I: #00:40:52-7# Hier?

B: #00:40:52-7# Hier, nou ja we zijn eerst begonnen in Leeuwarden op een flatje
omdat we geen huis hadden, geen huis konden vinden, konden kopen.

I: #00:41:00-3# Ja, ja.

B: #00:41:02-8# En eh toen zijn we eh....is er uiteindelijk toch gebouwd en dat
duurde meer dan twee jaar en toen hebben we op een piep klein flatje gezeten met
vijf kinderen.

I: #00:41:20-8# ja, maar, maar dat was na Nijmegen?

B: #00:41:25-2# Ja, dat was na Nijmegen.

I: #00:41:20-3# Want, want....? Hoe lang....?

B: #00:41:20-3# Mijn v/, mijn man die eh is in eh....eh...1967 bij Honig weggegaan en

die is hier Directeur van de Keuringsdienst van Waren geworden.

I: #00:41:29-9# Aha.

B: #00:41:29-9# En eh dat betekende, dat wij hier naar toe moesten en eh.... dat vond ik helemaal geen probleem. Maar eh... nou ja, goed dat betekent een hele verandering.

I: #00:41:44-8# Ja, ja.

B: #00:41:44-8# En op zich had ik niks tegen Friesland, want mijn grootvader woonde d'r, waar we niet zo heel kwamen hoor. Maar ja, d'r was toen eerst natuurlijk ook nog geen afsluitdijk.

I: #00:41:54-7# Mmm, mmm.

B: #00:41:54-7# Dat kwam pas....ja, ja dat, dat..... Voor de oorlog zijn we een keertje eh.... met de bus naar eh.....naar eh Leeuwarden geweest. En na de oorlog ook nog, maar ook niet zoveel.

I: #00:42:12-9# Ja, ja. Maar 't was in '69, dat u....?

B: #00:42:10-1# In '69 zijn we.... in '67 zijn we in Leeuwarden komen wonen.

I: #00:42:16-4# Ja, ja.

B: #00:42:16-4# En in '69 zijn we hier gekomen.

I: #00:42:17-6# Ja, maar even terug naar Nijmegen, dus tot 1967 he/heeft u daar een actief H.V. verenigingsleven gehad?

B: #00:42:24-8# Ja, ja. Heel....

I: #00:42:24-8# Met veel, met veel contacten. Huiskamerbijeenkomsten bezocht. Eh, eh bijeenkomsten om Raadslieden op te leiden als 't ware?

B: #00:42:32-8# Ja, ja en de ge/gespreksgroepen, ja.

I: #00:42:38-2# Ja.

B: #00:42:39-5# Dat hebben we daar helemaal meegemaakt. En toen kwamen wij hier en toen hoorden we eigenlijk, zowel....we waren ook lid van Humanitas, maar daar eh.... want is eigenlijk wat je noemt de, de sociale afdeling voor 't.... Hij is opgericht eh.... Humanitas -begrijp ik altijd- voor eh Buitenkerkelijke en de kleine kerkgemeenschappen, die niet zelf een, een maatschappelijk afdeling hadden, zoals

wel de, de wel Hervormde Christelijke kant en de, de Ro/Rooms Katholieke kant.

I: #00:43:12-3# Ja, ja.

B: #00:43:15-4# En eh....'t was eigenlijk en, en....Hu/Humanitas en Humanistisch Verbond liggen tegenwoordig ook heel dicht bij elkaar in hun opereren.

I: #00:43:33-7# Ja, ja.

B: #00:43:35-2# Maar toen eh....toen hoorden we eigenlijk de hele tijd niks van beide kanten niet, een heel tijdje. En toen op een ogenblik heeft m'n man 'es gebeld en zegt: "Ik snap dat d'r niet 'es een keer wat eh....ja, dat ze, dat ze niet reageren dat we hier gekomen zijn. Want je la/je wordt toch overgeschreven?"

I: #00:43:54-2# Ja.

B: #00:43:57-3# Hè?

I: #00:43:58-8# Ja.

B: #00:44:00-1# Nou, dat gebeurde in eerste instantie niet zo heel haastig. In tegenstelling tot -en dat is van vrijmetselaars heel prettig- als je in de ene stad in een groep zit....

I: #00:44:17-7# Mmm. De Lo/Loge?

B: #00:44:24-4# De Loge, ja. Als je daar in een groep zit en je komt in een andere stad, dan wordt jenou ze heten broeders en dan wordt je ook als broeder meteen helemaal ontvangen.

I: #00:44:26-2# Ja, ja.

B: #00:44:23-7# En dan wordt je ook meteen opgenomen. Je moet d'r wel wat voor doen.

I: #00:44:29-5# Ja, ja.

B: #00:44:30-8# Maar eh....maar je wordt als gelijke opgenomen.

I: #00:44:35-4# Ja, er is contact tussen de ene en de a/....?

B: #00:44:33-5# D'r is, d'r niet meteen contact, maar eh, eh de grond van 't geheel is overal hetzelfde.

I: #00:44:42-0# Ja, ja.

B: #00:44:42-5# Nou goed, toen op een ogenblik kwam er iemand van Humanitas bij mijn man. En.... of tenminste bij ons, daar in dat flatje. En hij zei: ja, hij had eh, hij had wel werk voor mijn man. En hij had voor mij, mij ook wel wat. Dus wat bleek nou? Eh....mijn man....

I: #00:45:14-3# Even wat gedoe met de poes nu.

B: #00:45:30-6# Ja. Maar eh....

I: #00:45:32-2# Dus er kwam iemand van Humanitas en die had iets voor uw man en voor u?

B: #00:45:44-5# Ja, die had iets voor mijn man en voor mij. Voor mijn man was 't belangrijkste, hij wilde graag dat hij bij Humanitas mee ging helpen met 't eh....eh....bouwen van eenvan een verzorgingshuis.

I: #00:46:05-9# Aha.

B: #00:46:07-4# En dat verzorgingshuis dat, dat moest in Leeuwarden komen en dat moest ook op eh....op eh....Humanistische grond zijn. Eh....Huma/ 't Humanist/ eh....eh....'t Humanistisch Verbond had al meerdere gebouwd in dat.... op dat moment.

I: #00:46:24-4# Ja.

B: #00:46:24-4# En hij werd gevraagd voor Humanitas om daar in de bouwcommissie te komen zitten. Nou dat heeft ie gedaan, maar hij heeft dus....nou de hele voorgeschiedenis en de bouw van dat eh....van dat eh verzorgingshuis heeft ie, heeft ie ja mee begeleid.

I: #00:46:49-3# Ja, ja.

B: #00:46:51-5# En eh....met alle ups en downs daarvan. Dat was verschrikkelijk. En op een gegeven ogenblik een behoorlijke ruzie met eh, met 't Humanistisch Verbond.

I: #00:46:58-4# Maar ook tijdrovend lijkt me, zeker naast het werkt als, als Directeur van de Keuringsdienst van Waren?

B: #00:47:06-6# Ja, Ja, nou ja, ze hadden.....nou ze hadden natuurlijk altijd wat en ieder ogenblik telefoon. En dat was dan een....eh....degene die bij ons kwam dat was iemand, eh die deed 't financiële gedeelte, beheerde 'ie helemaal. Hoe het financieel moest en zo.

I: #00:47:21-9# Ja, ja.

B: #00:47:23-7# Een hele slimme man, die bij de belasting werkte. En daar moest hij speciaal van buitenlanders de belasting terugv/ eh....belasting t/....zien te krijgen, die zij met eh bezit hier in Nederland hadden. En die waren.... vooral Duitsers waren niet zo haastig. En eh...daar was hij heel goed in, hij zegt: "Ik krijg ze allemaal."

I: #00:47:44-1# Ja ja.

B: #00:47:44-1# Maar enfin: hij was ook heel erg slim en hij heeft ook uiteindelijk ook dingen gedaan waarvan later gezegd werd: "Hoe hebben jullie dat voor elkaar gekregen?" Onder andere dat de gemeente eh....eh....garant gestaan heeft op een ogenblik.

I: #00:47:59-9# Jaja.

B: #00:47:59-9# Maar.... En dat wij.... En de ruzie ging die d'r over dat eh....eh....met 't Humanistisch Verbond onder andere, die hebben zich d'r later nog wel mee bemoeid maar dat was niet zo intensief als eerst. Wat mijn man en zijn eh, zijn mede leden wilden absoluut niet dat 't een kamer....dat er één-kamer woningen kwamen. En ze wilden beslist dat er een a/aparte....eh....een apart gedeelte om te slapen was.

I: #00:48:31-5# Ja, ja.

B: #00:48:31-5# En dat was toen nog helemaal niet de gewoonte. Nou er is op de een of andere manier -ik weet niet hoe- een ontzettende ruzie over ontstaan. Dat betekende ook dat je eh....eh.... zo'n eh....eh een kamer ding, dat kreeg dan subsidie. Maar eh met die twee kamers moest je in de Vrije Sector gaan, gaan bouwen.

I: #00:48:58-1# Jaja, ja.

B: #00:48:58-1# En dat hebben ze dus uiteindelijk gedaan.

I: #00:48:57-6# Ja, ja.

B: #00:48:59-5# En eh....ja want eh ze wilden ook absoluut niet, zoals, zoals eh het Humanistisch Verbond wou zo'n platte koek, zo'n, zo'n plat ding. Het is ook een heel bijzonder ding geworden. En helaas 't was nu alweer verouderd en nou enfin.....d'r is alweer een heleboel afgebroken, maar goed.

I: #00:49:17-9# Ja, ja. Maar was er dus eigenlijk ook strijd tussen Humanitas en 't H.V. over, over hoe 't gebouw er uit zag?

B: #00:49:30-2# Ja, hoe het hele gebouw d'r uit moest gaan zien. En d'r was ook....

I: #00:49:30-8# Jaja, nog even, nog even mevrouw Bos: uw, uw man was.... werd

dus benaderd door Humanitas, maar hij was ook tevens lid van 't H.V. En was dat g... kon dat op een kussen liggen, zal ik maar zeggen?

B: #00:49:39-5# Ja, ja dat kon wel. Ja, dat kon. Maar 't ging natuurlijk....dit ging natuurlijk voornamelijk met eh....'t....'t gedeelte van 't H.V. dat die dingen bouwde.

I: #00:49:49-2# Jaja, juist de bouw-kant.

B: #00:49:53-8# Het was wel de bedoeling dat daar echt ook Buitenkerkelijken kwamen. Maar dat kon je natuurlijk niet volhouden op den duur.

I: #00:50:01-7# Nee, nee

B: #00:50:01-8# En dat kan nergens.

I: #00:50:02-0# Nee, nee.

B: #00:50:02-0# Dat kan in andere eh...Huizen ook niet. Maar goed in elk geval, hij heeft daar....nou ja, er is ook ruzie geweest met de, met de, met de eh....architect. En enfin: 't was een heel gedoe. Maar hij is daar dus ook een hele tijd voorzitter van, van de, van de eh.....

I: #00:50:29-3# Afdeling Humanitas, bedoelt u dat? Afdeling Humanitas?

B: #00:50:34-2# Ja, daar is ie ook voorzitter van geweest. En ook eh... van 't Huis.

I: #00:50:32-6# Ah zo, jaja.

B: #00:50:33-8# Is 'ie voorzitter geweest. Dat is eh....

I: #00:50:38-3# Voorzitter van de stichting?

B: #00:50:43-5# De stichting, 't was natuurlijk een stichting. En hij was ook voorzitter van Humanitas.

I: #00:50:53-5# Maar, maar hij had bijna twee banen, klopt dat ook of niet?

B: #00:50:52-4# Nou ja, hij had 't wel druk.

I: #00:50:59-3# Hij had 't wel druk. Maar wat was uw rol: u kreeg ook wat toebedeeld?

B: #00:51:03-4# Ik kreeg ook wat toebedeeld: ik moest met eh....anderen....andere gezindten moest ik eh.... in Leeuwarden de telefonische hulpdienst op richten.

I: #00:51:08-9# Aha.

B: #00:51:08-9# En daar zat ik dus voor Hu/Humanitas en 't Humanistisch Verbond.

I: #00:51:15-2# Ja.

B: #00:51:15-5# En tegenover een Katholieke pater voor 't eh Kat/.... de Katholieke Kerk. En een mevrouw van de, van de, voor de parochie. En een Nederlands Hervormde man voor de....hoe heet dat ook al weer de, de....eh....eh niet de parochie....nou, voor 't maatschappelijk werk.

I: #00:51:44-0# Jaja.

B: #00:51:44-0# En eh iemand dan nog eh als dominee of wat dan ook. Of in elk geval....

I: #00:51:55-2# Jaja, dus een heel gezelschap? Kerkelijken?

B: #00:51:53-5# Ja, met z'n vijven, met z'n vijven.

I: #00:52:01-8# En u als Humanist daar tussen? Hoe was dat?

B: #00:52:02-8# Had ik geen enkele moeite mee.

I: #00:52:04-8# Nee, maar omgekeerd: hadden ze ook geen moeite met u?

B: #00:52:04-6# Helemaal niet, helemaal niet.

I: #00:52:03-5# Nee.

B: #00:52:03-5# Eh....ik ben kennelijk nogal recal/.... Nou ja, ik heb geleerd....nee....

I: #00:52:13-7# En jullie, jullie hadden een gezamenlijk doel, hè? Om iets op te richten?

B: #00:52:24-7# Ik heb geleerd ook van.....maar dat had ik altijd al....van 't Humanisme van: je moet nooit iets opdringen.

I: #00:52:22-0# Nee.

B: #00:52:22-0# Je moet nooit proberen eh....nooit....eh.... mensen naar jou toe te halen. Eh...en dat moet dus ook niet van de, van de....eh....'t, 't nou ja... missiewerk van de kerk. Dat vind ik in wezen verschrikkelijk.

I: #00:52:05-4# Ja, het moet omgekeerd ook niet zo zijn.

B: #00:52:42-8# Nee, nee.

I: #00:52:44-3# Nee.

B: #00:52:47-3# En ook niet van de eh....van de eh.... Protestantse Kerk. Als ze over willen komen: daar is zo'n mooi gedichtje van Ida eh....

I: #00:53:02-3# Gerhardt?

B: #00:52:56-0# Ja, dat heeft ooit in 't blaadje van 't Humanistisch Verbond gestaan en dat heb ik uitgeknipt. En dat is helemaal zoals je 't bedoelt. Dat je in wezen allebei hetzelfde doet. Als ie/iemand zegt, als jij zegt: "God." Dan zeg ik: "Ik weet 't niet." En eh....dus we zijn eigenlijk allebei hetzelfde, want: 'niet weten God is ook niet weten'. En 't slot is dat ma/: 'Als jij nou begint te twijfelen, dan neem ik je bij de hand. Want dan ben ik niet zo bang als jij.'

I: #00:53:43-9# Kijk, en twijfel moet kunnen, moet mogelijk zijn. Jaja.

B: #00:53:46-7# Ja.

I: #00:53:48-1# Jaja. Maar dat was de gedachte, de filosofie om dat zo te zeggen, bij de oprichting van....

B: #00:54:02-9# Die filo/ die filosofie is mij eigen, dat hoort bij me.

I: #00:54:08-7# Jaja.

B: #00:54:10-4# Daarom heb ik, daarom heb ik hier een Kerstkoortje jarenlang gedaan met zo'n twintig eh....dik twintig vrouwen. En ze kwamen overal vandaan.

I: #00:54:16-5# Van alle gezindten, ja?

B: #00:54:16-5# Katholiek, Christelijk, eh....gewoon P/Protestant, Buitenkerkelijk. Het zat er allemaal bij. En we hadden toch een pret zeg.

I: #00:54:34-0# Jaja, ja.

B: #00:54:32-4# Dan moet je je dan niet mee bemoeien.

I: #00:54:40-5# Ja, ja, dan heb je, dan heb je een overkoepelend belang.

B: #00:54:35-9# Het enige, het enige....bezwaar dat ik had van eh, eh een kerstkoor, dat is dat ik 't zelf niet zingen wil, want ik vind eh... 't een beetje eh eh.... daar geloof ik niet in.

I: #00:54:55-8# Nee, nee, het is allemaal Christelijk georiënteerd. Ja, ja.

B: #00:54:52-4# Maar daarom ehzocht ik wel de liedjes uit die ik leuk vond klinken en zij zongen en ik begeleide ze.

I: #00:55:03-7# Ja, ja. Maar even na, na die, na die telefoon, de sms.

B: #00:55:04-6# Ja, daar gaan we naar terug.

I: #00:55:05-7# Want hoe is, hoe is dat verlopen, dus die onderhandelingen zal ik zeggen om die groep op te richten?

B: #00:55:17-0# Dat hebben we op, dat hebben we allemaal gedaan. En we waren echt een heel plezierig gezelschap. De enige die, die voor de, die voor de gewoon/voor de Protestantse Kerk, die was eh.... nou die zag 't allemaal niet zo zitten. Daar is een dominees vrouw voor in de plaats gekomen, die niet helemaal in de rest van 't gezelschap paste geloof ik. Dus eh....maar 't gevolg was....wij zijn....d'r is eh nogal wat herrie ontstaan over eh....eh er moest een maatschappelijk werkster aangesteld worden voor de telefoniste. En wij hebben 't helemaal af/.... 't was he/....'t eh was werkende, en we 't allemaal ge/geregeld en geordend. En wij waren dus.... En toen is er een maatschappelijk werkster aangesteld -en eh die waren niet makkelijk te krijgen- en eh....maar eh....die strookte niet met de telefoniste. En d'r ontstond ruzie.

I: #00:56:11-7# Nee. En zij was bij jullie in dienst genomen om jullie te begeleiden?

B: #00:56:11-8# Om, om denee, om de telefoniste te begeleiden.

I: #00:56:17-7# Jaja.

B: #00:56:17-7# En eh....en dat strookte niet en daar is ruzie over ontstaan zodanig, dat de telefoniste....dat....die moest onder andere....dat die mijnheer eh Priester die moest d'r uit. En eh de anderen moesten....ik....ik vind 't naar om te zeggen, maar ik was de enige die eigenlijk wel mocht blij/ die mochten blijven zitten.

I: #00:56:38-9# Mmm.

B: #00:56:38-9# Maar we zijn en bloc af/afgetreden.

I: #00:56:41-6# Afgetreden, jaja.

B: #00:56:41-6# Ja. Dat ko/ komt wel een vervolg aan dit hele verhaal, want eh die mijnheer Priester dat was zo'n verschrikkelijk aardige man. En eh....'t was echt eh....hij kwam af en toe hier wel eens aanwaaien nog. En hij heette Buis en mijn

moeder heette ook Buis en dan zei mijn moeder: "Neef" als ze hier was. Maar eh een heel aardige, wel ruim denkende man. Goed, in elk geval eh....toen waren wij dus uit 't bestuur en dat was in '72. En eh....toen hebben we d/....toen op een ogenblik zei die mijnheer Priester, die zei: " Goh we moesten toch nog eens een keer bij elkaar komen, en dan moeten jullie je echtgenoten meenemen. Dat was dus niet voor die mev/ die dominee- mevrouw, want die had d'r eigenlijk maar kort ingezet. En toen zijn we op bezoek geweest bij mijnheer P/ mijnheer Priester.

I: #00:57:59-3# De heer Buis.

B: #00:58:04-2# Mijnheer B/, ja...en eh....Piet Buis heette 'ie. En eh we zeiden ook: "Piet Buis". En toen zijn we op bezoek geweest, want hij was eh, hij was eh..... zat bij de 'Open Deur' .

I: #00:57:59-0# Mmm.

B: #00:57:59-0# D'r liep trouwens ook een non rond, een non rond in een heel kort rokje en eh....eh....een hoofddoekje om. Of eh....eh.... nou eh....

I: #00:58:13-6# Sluiertje?

B: #00:58:17-5#Ja, nee, helemaal geen sluiertje: ze was zo modern als ik weet niet wat.

I: #00:58:15-5# Ja, oké

B: #00:58:17-6# En eh....Maar goed zij, hij werkte bij de Open Deur en daar werkte hij als begeleider voor mensen die Katholiek wilden worden. Nou daar was 'ie uitstekend geschikt voor.

I: #00:58:31-3# Ja, ja, mensen die de overstap wilden maken van wat dan ook, die konden bij hem terecht.

B: #00:58:26-4# Jaja. En eh.... Maar in elk geval....en daar had 'ie een grote kamer en daar werden, werden wij op zijn werkkamer ontvangen.

I: #00:58:40-1# Ontvangen, ja.

B: #00:58:40-1# En hij had alles klaar met koffie, en met lekkertjes en met wijn en met koekjes en met zoutjes en alles had íe klaar staan. En toen was 't afgelopen, toen zeiden we: "Nou dat moeten we eigenlijk nog 'es doen."

I: #00:58:52-6# Ja.

B: #00:58:53-8# En dat is dus een pat/.... Hij is betrekkelijk gauw daarna pastoor

geworden in eh, in eh Valkenswaard. Dus hij ging weg.

I: #00:59:05-6# Brabant in.

B: #00:59:07-5# Vonden wij zonde, maar enfin: hij is ook al heel gauw overleden, want hij kreeg kanker.

I: #00:59:22-6# Mmm.

B: #00:59:22-6# Maar eh..... En wij bleven dus met eh drie stellen over.

I: #00:59:19-7# Ja, van verschillende gezindten?

B: #00:59:19-6# Ja.

I: #00:59:18-0# Ja.

B: #00:59:19-3# Katholiek, Protestant en....

I: #00:59:28-0# Humanisten.

B: #00:59:31-8# Ja, Humanisten. En eh nou dat werd zo....en zo.....en om de beurt bij elkaar. En dus drie keer per jaar kwamen we bij elkaar.

I: #00:59:33-0# Jaja.

B: #00:59:33-0# En ik weet nog wel, dat eh....dan was er soms op televisie 'Farce Majeur' en dan ging ied/....en gingen we met z'n allen 'Farce Majeur' kijken.

I: #00:59:44-8# Gezellig, ja: leuk, leuk. Maar even, maar even terug eh....eh....

B: #00:59:49-3# En ja..... Maar, maar alle mannen zijn nu overleden en ik kom nog één keer in de paar....in de zoveel maanden met die vrouwen bij elkaar met die overgebleven vrouwen.

I: #00:59:41-8# Jaja, ja. Maar even terug naar '69 u bent direct al, kort daarna besprongen - zal ik zeggen- door Humanitas voor allerlei dingen.

B: #01:00:03-1# Jaja, ja.

I: #01:00:03-1# Maar was hier ook, was hier ook een, een ge/gemeenschap van, van Humanisten?

B: #01:00:09-0# Er was hier ook een gemeenschap en 't is heel gek maar eh daar heb ik eh.... hebben we eigenlijk haast niks meer.... meegedaan.

I: #01:00:20-7# Nee.

B: #01:00:20-7# Wat ik heel vervelend vond en dat was in de tijd in Nijmegen ook zo eh...maar dat heeft mijn man veranderd...die mensen komen bij elkaar op zondag.

I: #01:00:36-2# Zondagochtend bijeenkomsten?

B: #01:00:32-2# Zondagochtend.

I: #01:00:34-0# Ja.

B: #01:00:34-0# En daar had ik altijd wat tegen, want eh wij werkten allebei hard en we hadden onze kinderen en dan had je een weekend vrij en dan had ik echt geen zin om daar naar toe te gaan.

I: #01:00:48-3# Nee, nee.

B: #01:00:50-3# En ik had soort gevoel van: "Nou ja, 't is, 't is geen kerk, maar 't lijkt wel een kerk."

I: #01:00:50-4# Jaja.

B: #01:00:52-8# En mijn man heeft dat toen veranderd, volgens mij kwamen ze op vrijdag/vrijdagavond bij elkaar.

I: #01:00:59-0# Vrijdagavond ja, ja.

B: #01:01:04-0# Maar eh toen wij hier kwamen, was dat weer allemaal op zondagochtend. En hebben ze ook.... Wat mij verbaasd heeft, dat ze ook...ook eigenlijk weinig toenadering gezocht hebben.

I: #01:01:17-9# Ja, jaja. Maar is, is, heeft uw man ook geprobeerd om hier die bijeenkomst op een andere dag te zetten, of niet?

B: #01:01:21-4# Nee, nee we zijn er eigenlijk haast nooit geweest.

I: #01:01:30-7# Nee, nee, nee.

B: #01:01:37-1# En dat eh, en dat verbaast me, want eh nou ja goed nu op 't ogenblik zijn ze heel erg bezig met die eh, eh fysio/filosofische eh, eh cur/.....

I: #01:01:43-9# Cafés?

B: #01:01:48-9# Cursussen, hier. En eh....nou ja...ik weet niet....ik geloof niet dat ik,

dat ik niet....helemaal niet filosofisch ben, maar ik ben wel vrij nuchter. Dus eh....ik heb daar nooit zo'n behoefte aan gehad en ik had mijn eigen dingen.

I: #01:01:53-7# Mmm, mmm.

B: #01:01:59-4# En dat was dus....

I: #01:01:57-8# Bent u, bent u wel gevraagd om....?

B: #01:02:04-0# Nee.

I: #01:02:00-1# Ook niet?

B: #01:02:02-0# Nee, en het verbaast me dus dat ze weten dat ik.... Ik krijg natuurlijk altijd 't blaadje ook, 't, 't is dan nu een, een tijdschriftje van eens in de zoveel maanden.

I: #01:02:09-5# Ja, eens in de drie maanden.

B: #01:02:13-4# En van, van hier 't hele Noorden. Maar eh 't heeft me wel verbaasd, dat er nooit 'es iemand geweest is.

I: #01:02:27-2# Ja.

B: #01:02:19-3# Maar ik heb 't zelf ook niet geëntameerd.

I: #01:02:26-6# Maar 't verbaast u wel?

B: #01:02:30-4# 't Verbaast mij wel.

I: #01:02:35-9# Ja, ja.

B: #01:02:29-4# Ook nadat mijn ma/man overleden is, heb ik nooit hier iemand gezien van: "Laten we 'es naar die mevrouw kijken."

I: #01:02:48-2# Want, want wanneer is uw man overleden?

B: #01:02:41-8# In 2000.

I: #01:02:44-2# 2000? Dat is al lang geleden.

B: #01:02:46-5# Ja, dat is zeventien jaar geleden, ja, ja.

I: #01:02:45-0# En er is nooit iemand geweest om te vragen....?

B: #01:02:44-1# Nee, nee, nooit.

I: #01:02:47-6# Nee, merkwaardig, hè?

B: #01:02:51-4# En dan kan ik wel zeggen van: " Ja, ik eh ik bel op." En.... Maar soms denk ik: "Je moet ook maar eens een keer moeite voor me doen."

I: #01:02:55-7# Ja, we hebben zoveel gedaan.

B: #01:02:59-6# Ja, ja.

I: #01:03:01-8# Precies. Is dat, dat...die verbintenis met 't H.V. is, is helemaal weggeëbd, eigenlijk?

B: #01:03:09-8# De verbintenis met de gemeen/gemeenschap is weg.

I: #01:03:14-4# Ja.

B: #01:03:15-6# Ik zal mijn leven lang lid van 't H.V. blijven, want daar hoor ik bij.

I: #01:03:26-8# Maar ze zouden wat actiever mogen zijn?

B: #01:03:34-3# Nou, in wezen wel.

I: #01:03:25-2# Ja.

B: #01:03:26-4# In wezen wel. Want ja goed, 't is hier natuurlijk eh....Ik bedoel : je hebt hier een ontz/ een enorme ontkerkelijking net zo goed als overal. Maar die komen niet naar 't Humanistisch Verbond toe.

I: #01:03:35-6# Nee, nee, nee.

B: #01:03:38-2# Daar moet je echt eh....

I: #01:03:38-7# Daar moet je moeite voor doen, ja.

B: #01:03:38-6# Daar moet je moeite voor doen. Maar daar moet je ook eh, eh Daar moet je ook nadenken, over nadenken waarom je niet meer naar de kerk meer wilt.

I: #01:04:01-1# Ja.

B: #01:04:02-7# Dat is 't. Je gaat van de kerk weg en dan heb je dus niks meer.

I: #01:04:09-0# Nee, dan heb je niks meer.

B: #01:04:09-0# Nee, nee. En ja: daar kan ik ook verder niks mee.

I: #01:04:15-2# Nee, nee, maar dan moet er inderdaad toch een soort gat vallen denk ik dan, hè?

B: #01:04:24-2# Ja, maar ja goed.... Er zijn toch altijd wel ouderen, die op 't laatst terugkomen. Maar eh, maar de jongeren: ze hebben hun gezin, ze hebben hun werk, ze hebben hun bestaan en ze, ze doen allerlei dingen. Maar eh eh't er over nadenken van eh.... waarom je nou niet meer in die God gelooft. Het is natuurlijk vaak van: "Ja we hebben geen zin meer om naar de kerk te gaan."

I: #01:04:59-1# En vaak van ouders op kinderen overgedragen zonder dat dat bez/bezield is geweest.

B: #01:04:51-9# Ja, natuurlijk is dat zo. Natuurlijk is dat zo. Want tegenwoordig ook die ouderen, ook hier. Ja, die waren veel feller dan de, dan de jongeren.

I: #01:05:13-1# Jaja.

B: #01:05:14-7# Ik weet wel hier....nou dat is een....raar, maar we hebben hier..... Maar we hebben hier twee scholen, naast elkaar staan ze tegenwoordig, een Openbare en een Christelijke. Die Christelijke komt echt van de heel Christelijk kant. Daar was hier ook eh....toen wij hier kwamen waren er hier drie kerken in dat kleine dorp. De ene dat was de...., de...., de Vrijzinnig Hervormde Kerk, en de andere dat heette 'de Kapel' dat was de Rechtzinnig Hervormde ka/eh.... kerk en dan had je nog de Gere/ Gereformeerde kerk. En de Vrijzinnigen....eh....., de Vrijzinnig hervormden die hadden de Kerk hier, die grote Kerk, die ouwe Kerk. En de Rechtzinnige die hadden de Kapel en de eh.....de Christelijken.....de Gereformeerden die hadden een echte eigen grote kerk. En eh op een ogenblik waren van die Vrijzinnigen, daar, daar kwamen nog zeven mensen op zondag in die grote kerk. En eh toen zijn uit....ten slotte de Rechtzinnigen d'r bij in gegaan, toen was dat, toen kwam er tenminste weer wat.

I: #01:05:18-5# Toen waren 't er veertien?

B: #01:06:39-7# Ja nou, 't waren er wel meer, er waren wel meer van die eh.....

B: #01:06:45-4# Rechtzinnigen?

I: #01:06:48-7# Ja.

B: #01:06:44-9# En tot slotte, nou ja, nu zitten de Chr/ de Gereformeerden d'r ook bij in.

I: #01:06:49-4# Dus alles is nu samengebracht tot een kerk?

B: #01:06:56-5# Ja, alles is nu samen. Ze zijn nu Protes/Protestantse Kerk geworden, allemaal samen.

I: #01:07:05-3# Jaja.

B: #01:07:07-0# Maar die Christelijke kerk, of tenminste die Christelijke mensen die hadden die Christelijke school hier gesticht en die was behoorlijk vol. En toen op een ogenblik toen is er....eh toen is er eh....geprobeerd door een aantal mensen van 't Openbaar onderwijs om die kin/ om die scholen samen te voegen, dat ze tenminste één school hadden in 't dorp. En dat is metdoor de ouders van die kinderen....d'r was toen een bijeenkomst.....de ouders van die kinderen die hebben net voorgestemd. 't Was iets meer dan de helft. Maar al die ouders van de kin/ maar de grootouders van die kinderen, die waren ook altijd nog lid van die school. Want dat is een, dat is een bestuur een ouderenbestuur.

I: #01:08:06-9# Die waren tegen.

B: #01:08:09-7# En die waren zo verschrikkelijk boos, want zij hadden -zoals dat hier heet- geld op 't kleed gelegd voor die school. En die waren daar razend over en ze hebben 't voor mekaar gekregen dat er weer een vergadering werd ge/georganiseerd. Want iedereen zei: "Dat mag helemaal niet." Maar 't is wel gebeurd. En ze hebben 't afgestemd door die grootouders. Dus hij staat er nog.

I: #01:08:33-8# Kijk, jaja.

B: #01:08:37-0# En vroeger hadden zij meer kinderen dan de Openbaren, en nu hebben de Openbaren meer kinderen dan de Christelijken. Het enige dat de Christelijken die hebben kleinere klassen, die hebben meer ondersteuning. Nou goed, maar zo, zo gaat dat.

I: #01:08:50-5# Zo gaat dat in zo'n dorp, ja. Even, even terug naar, naar uw gezin: uw had vijf kinderen?

B: #01:08:53-2# Ja.

I: #01:08:53-2# En een Humanistisch gezin, bleek dat ook uit de, uit de opvoeding of niet? He/heeft u het humanisme voorgeleefd? Hoe, hoe ging dat? En wat vonden de kinderen ervan uiteindelijk?

B: #01:09:15-5# We hebben zoals dat hoort ze vrijgelaten in wat ze wilden. En er is niemand kerkelijk geworden, alles is zo onkerkelijk als ik weet niet wat bij ons. Ook de....ook de, de partners zijn onkerkelijk, ze hebben 't allemaal goed uitgezocht.

I: #01:09:35-0# Jaja.

B: #01:09:27-6# Maar eh....

I: #01:09:30-3# Maar in, in uw eigen opvoedingspraktijk, zeg maar: wat, wat gaf u de kinderen mee vanuit, vanuit uw Humanistische levensovertuiging?

B: #01:09:53-0# Nou ja, dat kan alleen maar uit datgene waar je, waar je.....Hoe je je zelf gedraagt, maar wel.... Eh....ik zei al: toen mijn, mijn oudste dochter een jaar of zes was toen mocht ze mee naar 't eh.....

I: #01:10:10-4# 't Lof?

B: #01:10:13-7# Naar 't Lof en dat vond ze helemaal prachtig. Ze wou dat ook wel, maar dat zat er natuurlijk niet in. Ze mochten best. Ik weet dat toen zij een jaar of elf, twaalf was, toen had ze een vriendinnetje en die ging naar de Zondagschool. En die zei op een ogenblik: "Ga je mee?" Nou Annette vroeg: "Mag ik mee?" Ik zeg: " Ja, toe maar." Maar ja, we hadden voor haar om tenminste kennis te nemen van de Bijbel, hadden wij een hele goeie Kinderbijbel gekocht van een....die de verhalen een mooie manier vertelde. En dat had zij naast haar bed liggen, want ze, ze l/las altijd vreselijk veel. En eh....enfin ze is mee geweest naar de Zondagschool en toen ze terugkwam zei ik: "Hoe was 't?" Ze zegt: "Mmm ik wist alles al, ik hoef er niet meer heen."

I: #01:10:59-2# Het ging vooral om de kennis?

B: #01:11:04-2# Ja. En eh....

I: #01:11:05-7# Had, had u er vrede mee gehad als ze had gezegd van: "Ik vind het zo interessant Ma, ik, ik, ik wil, ik wil bij die Kerk horen."

B: #01:11:10-6# Niet helemaal vrede, ik had 't moeilijk gevonden. Dat denk ik wel.

I: #01:11:15-0# Maar uiteindelijk had u daar toe moeten stemmen?

B: #01:11:22-2# Ja, natuurlijk ja, dat kun je niet tegengaan.

I: #01:11:20-3# Nee, dat kan je niet tegengaan.

B: #01:11:20-3# Dat kun je echt niet tegengaan. Nee, dat is een eigen keuze.

I: #01:11:23-5# Ja, precies, precies.

B: #01:11:27-5# En eh.... toen heeft mijn zus....die ging af en toe wel eens een keer naar de kerk. En dan snapte ik niet waar ze zin in had.

I: #01:11:41-9# Nee, nee. Bent, bent u trouwens de enige uit, uit uw, uit uw, uw gezin -naast uw broers en zussen- die zich tot het humanisme aangetrokken voelde of niet?

B: #01:11:46-0# Ik weet niet of mijn zus ook lid van 't Humanistisch Verbond was, dat weet ik eigenlijk niet. Wel in geval van Humanitas, dat weet ik. Mijn broer is in '51 of in '52 geëmigreerd naar Amerika. Hij was scheikundige en heeft daar aan een Universiteit gewerkt. En op een ogenblik eh was 't voor 't werk dat hij deed af en toen nood/noodzakelijk, dat hij Amerikaan was. Dus ze zijn....daar, daar leefde 't Humanistisch Verbond niet zo. En ik weet, ik weet niet....mijn oudste dochter en haar man die waren in elk geval wel lid van 't Humanistisch Verbond. Ik weet eigenlijk niet of ze 't nog zijn. Maar hij was er in elk geval in bezig, ook bij een verzorgingshuis en zo. Maar eh....ze eh....nu eigenlijk meer met andere dingen bezig. En ook niet eh dat ze daar eh.....

I: #01:12:51-8# Actief in zijn.

B: #01:12:18-3# Actief in zijn. Maar eh.... En de anderen.... nou ja, eh....mijn zoons so wie niet. En eh mijn jongste dochter die is op haar manier heel sociaal bezig, ze is huisarts en daar eh....en dat is haar lust en haar leven. Maar ze zijn geen van allen kerkelijk geworden.

I: #01:13:15-7# Nee, dat is dan mooi, mooi gelukt.

B: #01:13:24-3# Nou ja, dat vind ik ook, dat vind ik ook. Maar ja goed, ik weet wel eh, ja dat lid worden van 't Ik ben geen eh, geen.....niet iemand voor de missie. Ik w/ ik ben....ik, ik wil niet tegen mijn kinderen zeggen: "Zou je nou ook niet lid worden van 't H.V.?"

I: #01:13:38-7# Dat begrijp ik, dat moet uit hun zelf komen.

B: #01:13:37-4# Dat doe ik niet, dat moeten ze zelf doen.

I: #01:13:44-0# Mooi, mevrouw Bos. Nog één vraagje: als u zou moeten aangeven wat nou voor u 't humanisme betekent, in die al jaren dat u tot uw negentigste geleefd hebt en alles overziend: "Wat is dan de centrale.....?"

B: #01:14:07-2# Dat vind ik dat gedichtje waar ik 't over heb gehad.

I: #01:14:10-8# Van Ida Gerhardt?

B: #01:14:17-8# Ja.... Dat vind ik de.....

I: #01:14:25-0# Dat is voor u de kern van 't humanisme.

B: #01:14:07-5# Dat vind ik de kern van 't humanisme

I: #01:14:07-5# Ik heb thuis een gedichtenbundel van Ida Gerhardt. Dus als ik de titel zie dan zoek ik 't op.

B: #01:14:18-0# Even kijken.....

I: #01:14:22-9# Er wordt even gezocht naar 't gedichtje van Ida Gerhardt, dat voor mevrouw Bos de kern van 't humanisme is. Even zeggen: 't was geen gedicht van Ida Gerhardt, maar van Ida Meeuwse.

B: #01:14:50-0# Ja, ja, nou ja goed, namen die vergeet ik.

I: #01:14:55-0# Ik denk we 't interview kunnen afsluiten, mevrouw Bos? Is alles gezegd, wat gezegd moest worden?

B: #01:15:03-6# Hou op met je 'mevrouw' . Ik zeg altijd 'Dien' Ik zeg ook voor de t.v.....voor de telefoon 'Dien' Ik denk niet dat ik meer te zeggen heb.